

2014 preek zondag 16
november

Psalm 9
Mattheus 25: 31- 45

Gemeente, deze tijd van het kerkelijk jaar noemen we de zondagen van de voleinding. De voleinding van de tijd, van de wereld en haar bewoners en haar geschiedenis. De tijd waarin Christus als koning zal regeren over de wereld, de volken, ja over het heelal.

Ooit toch zal Christus opnieuw komen en voor altijd en eeuwig heersen in al zijn luister, ooit toch zal dat Koninkrijk der hemelen op aarde definitief gesticht worden. Ooit zal rechtgetrokken worden wat krom was, zal gerechtigheid geschieden. Ooit toch zullen we ter verantwoording geroepen worden, want het moet toch uitmaken hoe je je leven leeft, wat je deed en wat je niet deed en de beul zal toch niet eeuwig een voorsprong hebben op zijn slachtoffers? Ooit toch zal vergoten bloed gewroken worden, de noodkreet van de nederigen zal toch niet vergeten worden, om met psalm 9 te spreken? Ooit toch zal alles op zijn plek vallen?

Dit was het geloof, de hoop die gelovigen vanaf de eerste kerk de eeuwen door gekoesterd hebben en met die verwachting hebben ze geleefd en zijn ze gestorven. Ik weet niet of u deze hoop, deze gelovige fantasie kunt delen. Maar de beelden van Christus die recht spreekt en oordeelt zet ons bestaan wel onder spanning. Als het goed is een heilzame spanning. Want ja het doet er toe hoe we leven, het doet er toe voor onszelf, voor de ander, voor God en zijn Koninkrijk. En daarom zegt Jezus in dit 25^e hoofdstuk van Mattheus dat we er voor moeten zorgen dat we alert zijn, de lamp van onze ziel en ons verlangen moeten laten branden en niet in slaap moeten sukkelen. Hij dringt er bij ons op aan om met de talenten die ons zijn toevertrouwd te doen wat we kunnen. Het maakt uit, het maakt alles uit hoe we in ons leven staan.

De tekst van vanmorgen met haar beelden van oordeel, hemel en hel, de bokken en schapen hebben generaties mensen de stuipen op het lijf gejaagd. Er is rondom die woorden oordeel en gericht een hele godsdienst ontstaan van angst en beven, een godsdienst van scheiding tussen mensen die aangenomen worden en mensen die verworpen worden.

En het is voor velen een trauma als zij daaraan terugdenken, aan hun godsdienstige jeugd waarin zij bang gemaakt zijn met dat oordeel. Het heeft tot heel wat ongelukkige godsdienstigheid geleid. Wie kent niet de schilderijen hoe met wellust en sadisme wordt afgebeeld hoe mensen verdoemd worden en ten onder gaan aan helse kwellingen. Het zijn van die zwart-wit plaatjes waar we geen raad mee weten meer. Deze beelden en associaties maken het moeilijk om onbevangen naar dit evangelie te luisteren. Want het is toch echt evangelie, dat wil zeggen: goed nieuws.

Wat zal ooit op het eind der tijden blijken doorslaggevend te zijn geweest? Wat zal voor Christus tellen?

Het enige criterium zo wordt gezegd, is of je waarachtig menselijk geweest bent. Of je een naaste bent gebleken voor hongerigen, dorstigen, vreemdelingen, naakten, zieken en gevangenen.

En al ben je je dat niet bewust, wat je voor hen hebt gedaan heb je voor Christus gedaan.

Dus wat is het criterium *niet*? Het gaat er dus niet om of je een geloofsheld bent, of een trouwe kerkganger, godgeleerde of monnik. Het gaat niet om buitengewone religieuze toewijding, vroomheid, niet om heiligheid. Je hoeft niet eindeloos te bidden of te mediteren, het doet er niet toe of je kerkelijk of onkerkelijk bent, christen of niet- christen moet je zelfs zeggen. Niets van dat alles. Als de volken voor de stralende troon van Christus verschijnen en als hij de mensen oordeelt, dan kijk hij slechts of je de humaniteit hebt hooggehouden, of je je iets aangetrokken hebt van wie op je weg kwamen. Of je compassie hebt getoond. Doorslaggevend zal zijn de aandacht waarmee wij onze naasten aankijken en tegemoet treden, de openheid die wij opbrengen ten opzichte van de mensen die wij ontmoeten

Afgelopen 11 november was het st. Maarten. Een dag genoemd naar de heilige Martinus van Tours. Martinus, zo wil de legende, was een jonge man, een Romeins soldaat. Op een dag voor de poort van de stad Amiens komt een naakte bedelaar hem tegemoet komt en vraagt om een aalmoes. Geld had Martinus niet bij zich. Maar met ontferming bewogen pakte hij zijn zwaard en sneed zijn rode mantel in tweeën. Zijn hele mantel mocht hij niet weggeven, want die behoorde aan het leger. De ene helft geeft hij aan de naakte man om zich mee te bedekken. Later, in de droom wordt hem geopenbaard dat het Christus zelf was die hij op deze manier bekleed had. Martinus liet zich hierop dopen en verliet het leger en werd bisschop van Tours.

Martinus was zich niet bewust wat hij in essentie deed. Hij deed wat zijn hart hem ingaf. En ook de 'schapen' in het verhaal zijn zich dat niet bewust: ze doen wat hun hart en hun geweten hen ingaf. Ze herkennen Christus niet in de ander, ze zien domweg iemand in nood en ontfermen zich over hem.

Ook degenen die zich niet ontfermen over de hongerigen en de dorstigen, die dat nalaten, zijn zich niet bewust dat ze door aan iemand in nood voorbij te gaan, in essentie aan Christus voorbij gaan.

Dat is toch wat: de dienende koning, de Christus die zich volkomen vereenzelvigd met onaanzienlijksten van zijn broeders en zusters. Verbijsterende gedachte toch van het christendom, dat Christus verborgen aanwezig is in de hongerige, de naakte, de behoeftige en kleine mensen van deze wereld. Zij zijn Christus incognito.

Het is onthutsend in z'n duidelijkheid en eenvoud. Ons alledaagse menselijke samenleven, dat is waar de geesten zich scheiden. Daar gebeurt het of daar gebeurt het juist niet: compassie. Empathie. Hier en nu gebeurt het, valt de beslissing, bij gewone mensen zoals u en ik, die aan elkaar voorbij gaan, op straat, bij de ingang van de supermarkt, in de tram, in het ziekenhuis of waar ook maar. Dit is beslissend: of we langs elkaar heen kijken of elkaar aankijken en elkaar gaan zien. Of niet.

Juist in een overvolle stad en samenleving als de onze gaan we aan elkaar voorbij als schepen in de nacht. En we hebben denk ik allemaal de instinctieve neiging om aan de onaanzienlijksten onder ons voorbij te gaan. Het gebeurt in een oogwenk: we zien iemand en onbewust schatten we iemand in en zetten we iemand in een hokje: een eenvoudige allochtone

vrouw, een dakloze, een ex verslaafde, een simpele bijstandmoeder. En met die etiketten zetten we mensen weg als: niet interessant, hebben we geen boodschap aan. Ik betrap mezelf nogal eens op dit soort gedrag moet ik bekennen.

Maar soms gebeurt het je, op een onverwacht moment, dat je overvallen wordt door mededogen, compassie. Er gaat iets stromen, iets dat sterker is dan je zelf en opeens ga je een ander echt zien. Je afweermechanismen begeven het. Je kijkt in iemands ogen en je hart gaat open. Je ziet een mens en hoe langer je kijkt, des te meer zie je. Des te meer mens zie je. Niet langer de onverzorgde bijstandmoeder, een arme moslima met haar hoofddoekje en gebroken Nederlands of de afschrikwekkende zieke. Maar een mens, met zijn of haar eigen verhaal van vallen en opstaan, haar eigen tragiek en mislukkingen, vreugde en verdrietigheden. En dan kan die mens aan je verschijnen als een mysterieuze ander, een ontzagwekkende ander, een mens, een geheim, een schepping van God, waar God verborgen aanwezig is. Hindoes groeten elkaar met de handen tegen elkaar voor het hart, met een kleine buiging en met het woord 'namasté.' Ik groet het Licht in jou, betekent dat. Het goddelijk licht. Mooi vind ik dat.

Zo kijkend zie je een mens als jijzelf. Een mens dat hulp nodig heeft, zoals jij op jouw beurt hulp nodig zult hebben en aangewezen zult zijn op compassie en ontferming. Want de ene keer zijn wij het die een ander oprapen, maar de volgende keer zijn wij het die opgeraapt moeten worden. Nu staan wij aan iemands ziekbed, maar misschien liggen wij daar straks, hulpeloos, angstig en alleen. Wij zijn aangewezen op elkaars mededogen.

Maar dat niet alleen: als wij ons werkelijk inlaten met iemand anders en zijn naaktheid, zijn weerloosheid en kwetsbaarheid, of angst of ziekte en beklemming, als wij werkelijk open staan voor een ander, en iemand niet plichtmatig bijstaan, maar omdat ons hart is opengegaan, als wij iemand echt in de ogen kijken, werkelijk willen leren kennen met zijn verhaal, als we iemand zich laten uitspreken, aandachtig luisteren, iemand tot zijn recht laten komen, dan gebeurt het wonder van de werkelijke menswording.

Dan is het geen kwestie meer van de ene mens die de ander bijstaat, van de hulpverlener en de hulpbehoevende, maar dan worden beiden daar mens van. Echt mens van. Dan is er werkelijke ontmoeting, waarbij je het beste in elkaar naar boven haalt. Dan kan er vriendschap, caritas, liefdevolle zorg zijn.

‘Alle werkelijke leven in ontmoeting’ zei de joodse filosoof Martin Buber. We leven pas werkelijk in werkelijke ontmoetingen. We worden er mens van, een mens met een warm en open hart, een Mens met een hoofdletter.

En dat is de bedoeling van ons leven, dat we waarachtig mens worden, een Mensenzoon, een Mensendochter, een mens door wie Gods liefde stroomt de wereld in. Dat is de bedoeling van het leven, dat wij de ander zijn grote menselijke waardigheid teruggeven omdat we zien wie hij is: een schepping van God, in wie het Licht woont, Christus incognito. Dan bloeien wij aan elkaar op.

Daar zullen we op beoordeeld worden: of we waarachtig mens waren, God en de naaste liefhadden als onszelf. Dat is het enige wat er uiteindelijk toe doet. Dat is het Koninkrijk op aarde.

En wat die hel en verdoemenis betreft: is dat niet waar we in terecht komen als we buiten God en zijn Koninkrijk om leven, nu, hier en nu? Zullen we niet verteerd worden (om maar in de

beeldspraak van de tekst te blijven) door spijt als we op het eind van ons leven moeten concluderen dat we het werkelijke leven aan onszelf voorbij hebben laten gaan?
Amen.